

Judikatūras krājums

ĢENERĀLADVOKĀTA JEVĢENIJA TANČEVA [EVGENI TANCHEV] SECINĀJUMI,
sniegti 2018. gada 19. aprīlī¹

Lieta C-164/17

***Edel Grace,
Peter Sweetman***

pret

An Bord Pleanála,

piedaloties:

ESB Wind Development Limited,

Coillte,

The Department of Arts, Heritage and the Gaeltacht

(*Supreme Court* (Augstākā tiesa, Īrija) lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu)

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – Vide – Direktīva 92/43/EEK – 6. panta 3. punkts –
Novērtējums par vēja ģeneratoru parka projekta ietekmi uz īpaši aizsargājamu teritoriju – Lauku lija
(*Circus cyaneus*) – Ietekmes mazināšanas pasākumi

I. Ievads

1. Lauku lija (*Circus cyaneus*) ir nozīmīgs putns, kurš ir ievērojams tostarp tā dēvēto “gaisa deju” dēļ, kuru laikā tas veic gaisa akrobātiku, grozoties, griežoties un metot kūleņus gaisā, lai piesaistītu partneri².

2. *ESB Wind Development* un *Coillte* vēlas būvēt vēja ģeneratoru parku Kiperhilā, Tipperēri grāfistē [*Keeper Hill, County Tipperary*], teritorijā, kas ir īpaši paredzēta lauku liju aizsardzībai saskaņā ar Direktīvu 2009/147/EK (turpmāk tekstā – “Putnu direktīva”)³.

3. Īrijas iestāde *An Bord Pleanála* ir devusi atļauju šādi rīkoties daļēji tādēļ, ka tā uzskata, ka šo attīstītāju piedāvātais Sugu un dzīvotnes apsaimniekošanas plāns atbilst Direktīvas 92/43/EEK (turpmāk tekstā – “Dzīvotņu direktīva”) 6. panta 3. punktā noteiktajām saistībām⁴, kurā ir prasīts, lai *An Bord Pleanála* kā kompetentā valsts iestāde pārlicinātos, ka vēja ģeneratoru parka izveide negatīvi neietekmē lauku lijai paredzētās teritorijas viengabalainību.

¹ Oriģinālvaloda – angļu.

² Skat., piemēram, filmu, kas uzņemta *Royal Society for the Protection of Birds* [Karaliskās putnu aizsardzības biedrības] organizētā projekta *Skydancer Conservation Project* (2011–2015) ietvaros, lai veicinātu lauku liju saglabāšanu Anglijā. Filma pieejama: <https://www.rspb.org.uk/our-work/conservation/conservation-and-sustainability/safeguarding-species/skydancer>.

³ Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2009/147/EK (2009. gada 30. novembris) par savvaļas putnu aizsardzību (kodificēta versija) (OV 2010, L 20, 7. lpp.).

⁴ Padomes Direktīva 92/43/EEK (1992. gada 21. maijs) par dabisko dzīvotņu, savvaļas faunas un floras aizsardzību (OV 1992, L 206, 7. lpp.).

4. *Edel Grace* un *Peter Sweetman* (turpmāk tekstā – “prasītāji”) tam nepiekrīt. Viņi uzskata, ka visos attiecīgajos apstākļos Dzīvotņu direktīvas 6. panta 3. punkta prasības nav izpildītas. Viņi ir ierosinājuši tiesvedību Īrijas tiesās, apstrīdot *An Bord Pleanála* piešķirto atļauju. Šis strīds ir nonācis *Supreme Court of Ireland* (Augstākā tiesa, Īrija), kas iesniedza lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu strīda atrisināšanai.

5. Šai tiesai jau ir bijusi iespēja apsvērt Dzīvotņu direktīvas 6. panta 3. punkta tvērumu. Fakti, kas izriet no pamatlietas, atšķiras no tiem, kas ir apsvērti iepriekšējos spriedumos, lauku lijas dzīvotnes īpatnību un veida, kādā tā tiek aprūpēta ar cilvēku iejaukšanos, dēļ.

6. Šī arī nav pirmā lieta, ko Tiesa izskata par strīdu starp vēja enerģijas veicināšanu un putnu aizsardzību, kas abi ir cildināmi pasākumi un sniedz ieguldījumu vides saglabāšanā⁵. Tā kā ir jārod kompromiss starp dalībvalstu pieaugošo atjaunojamo enerģijas avotu, tādu kā vēja enerģija, izmantošanu un dzīvotnēm un tādām sugām kā lauku lija piešķirto aizsardzību saskaņā ar Putnu un Dzīvotņu direktīvām, šī lieta dod Tiesai savlaicīgu un vērtīgu iespēju izstrādāt judikatūru par Dzīvotņu direktīvas 6. pantu.

II. Tiesiskais regulējums

A. Putnu direktīva

7. Putnu direktīvas 4. panta 1. punktā ir noteikts, ka dalībvalstīm jānosaka vispiemērotākās teritorijas direktīvas I pielikumā uzskaitīto putnu aizsardzībai kā īpaši aizsargājamās teritorijas (turpmāk tekstā – “ĪAT”) šādā kārtībā:

“1. Sugām, kuras minētas I pielikumā, jāpieņem īpaši dzīvotņu aizsardzības pasākumi, lai nodrošinātu to izdzīvošanu un vairošanos savā izplatības areālā.

[..]

Kā īpaši aizsargājamās teritorijas šo sugu aizsardzībai dalībvalstis pirmām kārtām nosaka skaitliski un lieluma ziņā vispiemērotākās teritorijas, ņemot vērā aizsardzības prasības ģeogrāfiskajā jūras un sauszemes teritorijā, uz kuru attiecas šī direktīva.”

8. Putnu direktīvas 4. panta 4. punkta pirmajā teikumā ir noteiktas prasības ĪAT aizsargāšanai:

“Attiecībā uz 1. un 2. punktā minētajām aizsargājamām teritorijām dalībvalstis attiecīgi rīkojas, lai nepieļautu dzīvotņu piesārņošanu vai kaitējuma nodarīšanu tām, kā arī novērš jebkurus traucējumus putnu dzīvei, ciktāl tie būtiski skar šā panta mērķus.”

B. Dzīvotņu direktīva

9. Dzīvotņu direktīva nosaka tādu Kopienas nozīmes teritoriju (turpmāk tekstā – “KNT”) nodibināšanu, kas ir paredzētas, lai nodrošinātu konkrētu veidu dzīvotņu un atsevišķu dzīvnieku un augu sugu saglabāšanu. KNT saskaņā ar Dzīvotņu direktīvu kopā ar ĪAT saskaņā ar Putnu direktīvu ietilpst *Natura 2000* tīklā.

⁵ Ģenerālvokātes J. Kokotes [*J. Kokott*] secinājumi lietā Komisija/Bulgārija, C-141/14, EU:C:2015:528, 1. punkts. Skat., piemēram, spriedumus, 2011. gada 21. jūlijs, *Azienda Agro-Zootecnia Franchini* un *Eolica di Altamura*, C-2/10, EU:C:2011:502, un 2016. gada 14. janvāris, Komisija/Bulgārija, C-141/14, EU:C:2016:8.

10. Dzīvotņu direktīvas iedaļā ar nosaukumu “Dabisko dzīvotņu un sugu dzīvotņu aizsardzība” 6. panta 3. punktā ir noteikts:

“Visos plānos vai projektos, kas nav tieši saistīti ar konkrēto teritoriju vai nav vajadzīgi tās apsaimniekošanai, bet kas atsevišķi vai kopā ar citiem plāniem vai projektiem varētu būtiski ietekmēt minēto teritoriju, attiecīgi izvērtē ietekmi uz šo teritoriju, ievērojot tās aizsardzības mērķus. Ņemot vērā novērtējuma atzinumus par ietekmi uz minēto teritoriju un saskaņā ar 4. punkta noteikumiem, kompetentā valsts iestāde piekrīt plāna vai projekta īstenošanai tikai tad, ja tā ir pārliecinājusies, ka netiks izjaukta attiecīgās teritorijas viengabalainība, un vajadzības gadījumā noskaidrojusi plašas sabiedrības viedokli.”

11. Dzīvotņu direktīvas 7. pantā uz ĪAT saskaņā ar Putnu direktīvu ir attiecināti šādi noteikumi:

“No šīs direktīvas 6. panta 2., 3. un 4. punkta izrietošās saistības aizstāj visas saistības, kas izriet no [Putnu direktīvas] 4. panta 4. punkta pirmā teikuma un kas attiecas uz teritorijām, kuras klasificētas saskaņā ar minētās direktīvas 4. panta 1. punktu vai līdzīgā veidā atzītas saskaņā ar 4. panta 2. punktu, jaunajām saistībām stājoties spēkā ar šīs direktīvas ieviešanas datumu vai ar tādas klasifikācijas vai atzīšanas datumu, ko dalībvalsts veic saskaņā ar [Putnu direktīvu], ja pēdējais ir vēlāks datums.”

III. Pamatlietas fakti un prejudiciālie jautājumi

12. Lauku lija (*Circus cyaneus*) ir vidēja izmēra plēsējputns ar pūci līdzīgu seju un kopumā ir atrodamā daudzviet Eiropā un Āzijā⁶. Tā ir starptautiski aizsargājama putnu suga⁷ un ir iekļauta Putnu direktīvas I pielikumā⁸. Saskaņā ar Putnu direktīvas 4. panta 1. punktu sugām, kuras minētas I pielikumā, ir jāpiemēro īpaši dzīvotņu aizsardzības pasākumi, lai nodrošinātu to izdzīvošanu un vairošanos savā izplatības areālā,⁹ un dalībvalstīm ir pienākums noteikt vispiemērotākās teritorijas kā ĪAT šo sugu aizsardzībai.

13. 2007. gadā Īrijā tika noteikta īpaši aizsargājama teritorija (“ĪAT”), kas atrodas kalnu grēdā no *Slieve Felim* līdz *Silvermines*¹⁰ un kurā ietilpst platība, kas nedaudz pārsniedz 20 900 hektārus un atrodas Tiperēri un Limerikas grāfistēs¹¹. ĪAT aizsardzības mērķis ir saglabāt vai atjaunot labvēlīgus lauku lijas aizsardzības apstākļus¹². ĪAT tiek uzskatīta par “vienu no cietokšņiem” lauku lijam Īrijā, un tā tiek

6 Skat., piemēram, BirdWatchIreland, “The bird behind the headlines: getting to know the Hen Harrier”, *eWings* Issue 64, January 2015, pieejams: <http://www.birdwatchireland.ie>.

7 Piemēram, lauku lija ir iekļauta IUCN (Starptautiskā dabas un dabas resursu saglabāšanas savienība) Apdraudēto sugu sarkanajā sarakstā 2016. gadam, kas pieejams <http://www.iucnredlist.org>.

8 Lauku lija ir iekļauta Putnu direktīvas I pielikuma sarakstā kopš sākotnējās Putnu direktīvas pieņemšanas (Padomes Direktīva 79/409/EEK (1979. gada 2. aprīlis) par savvaļas putnu aizsardzību (OV 1979, L 103, 1. lpp.) un pat pirms tam, sākot ar Komisijas sākotnējo priekšlikumu šai direktīvai. Skat. Priekšlikumu Padomes direktīvai par putnu aizsardzību, COM (76) 676, galīgā redakcija, I pielikums.

9 Skat. arī Putnu direktīvas 8. apsvērumu, kur attiecīgajā daļā ir noteikts: “Nodrošinot dažu putnu sugu izdzīvošanu un vairošanos savā izplatības areālā, ir jāveic īpaši dzīvotņu aizsardzības pasākumi.”

10 S.I. No. 587/2011 – Eiropas Kopienas (Savvaļas putnu aizsardzība (*Slievefelim to Silvermines Mountains* īpaši aizsargājamā teritorija 004165)) Noteikumi 2011, 3. pielikums, pieejams: <http://www.irishstatutebook.ie/eli/2011/si/588/made/en/print>.

11 Lūgumā sniegt prejudiciālo nolēmumu ir norādīts, ka ĪAT aptver 20 935 hektāru lielu kopējo platību. Skat. arī *Natura 2000 Standard Data Form for Site IE0004165, Slievefelim to Silvermines Mountains SPA*, pieejams <https://www.npws.ie/sites/default/files/protected-sites/natura2000/NF004165.pdf> (“*Natura 2000 Standard Data Form*”).

12 *Conservation Objectives for Slievefelim to Silvermines Mountains SPA* [004165], 2016. gada 15. augusts, pieejams: https://www.npws.ie/sites/default/files/protected-sites/conservation_objectives/CO004165.pdf.

novērtēta kā viena no piecām svarīgākajām Īrijas teritorijām šai sugai¹³. Uz ĪAT noteikšanu Īriju pamudināja pārkāpuma procedūra, ko pret to bija uzsākusi Komisija, un 2007. gada 13. decembra spriedumā Tiesa pasludināja, ka Īrija nav izpildījusi savas saistības saskaņā ar Putnu direktīvu, tostarp nenosakot pietiekami daudz ĪAT vairākām putnu sugām, ieskaitot lauku liju¹⁴.

14. Pamatlietā prasītāji apstrīd būvatļaujas piešķiršanu, ko izsniedza Īrijas iestāde *An Bord Pleanála* (turpmāk tekstā – “Padome”) vēja ģeneratoru parka attīstīšanai, kurā ietilpst 16 vēja turbīnas un ar tām saistītā infrastruktūra (turpmāk tekstā – “vēja ģeneratoru parks”), kas pilnībā atrodas ĪAT¹⁵. Vēja ģeneratoru parks aptver 832 hektārus *Coillte*, valstij piederošas sabiedrības, kas veic darbību komerciālās mežsaimniecības jomā, īpašumā esošas zemes, kas kopā ar *ESB Wind Development Limited*, valsts enerģijas sektora iestādi (turpmāk tekstā kopā – “attīstītāji”), ir vēja ģeneratoru parka attīstītāji un procesā ir nosaukti kā ieinteresētās personas.

15. *The Department of Arts, Heritage and the Gaeltacht* (Mākslas, mantojuma un *Gaeltacht* [teritoriju] departaments) (turpmāk tekstā – “DAHG”) ir Īrijas valdības departaments, kas atbild par *National Parks and Wildlife Service* [Nacionālo parku un savvaļas augu un dzīvnieku dienests] (turpmāk tekstā – “NPWS”), kura uzdevums ir aizsargāt dzīvotnes un konkrētas putnu sugas un kurš pamatlietā tiek uzskatīts par ieinteresēto personu. Šis dienests piedalījās plānošanas procesā saistībā ar vēja ģeneratoru parku.

16. Saskaņā ar Tiesai 2013. gadā pieejamo informāciju attīstītāji *North Tipperary County Council* [Ziemeļtipērēri grāfistes dome] (turpmāk tekstā – “grāfistes dome”) iesniedza plānošanas pieteikumu vēja ģeneratoru parka izveidei. Grāfistes dome noraidīja būvatļaujas izsniegšanu, pamatojoties uz to, ka vēja ģeneratoru parks, kura dēļ tiktu ievērojami zaudēta lauku lijas barošanās dzīvotne, radītu nopietnu negatīvu ietekmi uz ĪAT aizsardzības statusu.

17. Attīstītāji grāfistes domes lēmumu apstrīdēja Padomē. Pēc tam sekoja vairākas informācijas apmaiņas starp attīstītājiem un DAHG un Padomes inspektora ziņojuma izdošana.

18. 2014. gada 22. jūlijā Padome attīstītājiem piešķīra būvatļauju vēja ģeneratoru parka izbūvei. Veicot par atbilstīgu uzskatītu novērtējumu Dzīvotņu direktīvas 6. panta 3. punkta nozīmē, Padome secināja, ka saskaņā ar noteiktajiem ietekmes mazināšanas pasākumiem attīstītāju ierosinājumā, kurā bija iekļauta Sugu un dzīvotnes apsaimniekošanas plāna (turpmāk tekstā – “SDAP”) īstenošana, vēja ģeneratoru parkam nebūtu negatīva ietekme uz ĪAT viengabalainību.

19. Prasītāji Padomes lēmumu apstrīdēja *High Court* [Augstā tiesa], kas noraidīja pārsūdzību vairāku iemeslu dēļ. Tad prasītāji ieguva atļauju iesniegt apelācijas sūdzību *Supreme Court of Ireland* (Augstākā tiesa, Īrija), kas pieņēma lēmumu uzdot jautājumu Tiesai.

20. Iesniedzējtiesa uzskata, ka interpretācijas sarežģījumi šajā lietā izriet no tā, ka daļa dzīvotnes, kas ir labvēlīga lauku lijai un tādēļ ir būtiska ĪAT viengabalainības saglabāšanai, nav statiska un laika gaitā piedzīvo izmaiņas, tā ka lauku lija apdzīvo dažādas teritorijas daļas dažādos laika posmos, kas daļēji ir atkarīgi no tā, kā [dabas] teritorija tiek apsaimniekota ar cilvēku iejaukšanos.

13 *Natura 2000 Standard Data Form; Site Synopsis for Slievefelim to Silvermines Mountains SPA*, pieejams <https://www.npws.ie/sites/default/files/protected-sites/synopsis/SY004165.pdf>.

14 Spriedums, 2007. gada 13. decembris, Komisija/Īrija, C-418/04, EU:C:2007:780, 105. punkts; skat. arī turpat, 170.–175. punkts. Jāatzīmē, ka lauku lija tika pieminēta arī iepriekšējās pārkāpuma procedūras pret Īriju laikā: skat. ģenerālvokāta A. La Pergolas [A. La Pergola] secinājumus lietā Komisija/Īrija, C-392/96, EU:C:1998:612, 45. punkts; kā arī procedūras pret Franciju laikā: skat. spriedumu, 2000. gada 7. decembris, Komisija/Francija, C-374/98, EU:C:2000:670, 16. punkts; un ģenerālvokāta Z. Albēra [S. Alber] secinājumus lietā Komisija/Francija, C-374/98, EU:C:2000:86, 35. punkts.

15 Savos rakstiskajos pieteikumos *ESB Wind Development* un *Coillte* norāda, ka elektrība, kas tiktu ražota vēja ģeneratoru parkā, tiktu piegādāta nacionālajam elektroenerģijas tīklam un aizvietotu elektroenerģiju, kas tiek iegūta no fosilā kurināmā, kas būtu daļa no Īrijas valdības apņemšanās cīnīties pret klimata izmaiņām un samazināt siltumnicefektā gāzes emisijas.

21. Lai nodrošinātu kontekstu šīs lietas faktiskajam pamatojumam, lūgumam sniegt prejudiciālu nolēmumu ir pievienots pielikums, kurā ir iekļauts to fakti izklāsts, kurus iesniedzējtiesa uzskata par konstatētiem (turpmāk tekstā – “pielikums”). Pielikumā ietilpst informācija tostarp par lauku lijas dzīvotni, iespējamo vēja ģeneratoru parka ietekmi uz lauku liju un pasākumiem, kas ir noteikti SDAP, lai mazinātu šo ietekmi. Tā kā šie jautājumi ir šīs lietas pamatā, es uzskatu par noderīgu izklāstīt atbilstīgo informāciju par šiem aspektiem.

22. Attiecībā uz lauku lijas dzīvotni pielikumā ir izklāstīts, ka lauku lijas galvenokārt ir putni, kuri dzīvo atklātā laukā, un tiem ir nepieciešamas plašas piemērotas zemes teritorijas, kurās baroties. Neapstādīts purvs un virsājs tradicionāli tiek uzskatīts par galveno lauku lijas dzīvotni, taču, izplatoties komerciālai mežsaimniecībai, ir pieaugusi liju barošanās jaunaudzēs. Lauku lijas iecienītās barošanās dzīvotnes ir purvs un virsājs, lauksaimniecības zeme pakalnos, jaunaudzēs, kurās koki nerasniedz 2 metru augstumu, un otrās rotācijas vēlāko posmu pirmsbiezokņa stādījumi. Lauku lijas izvairās no intensīvi apstrādājamas lauksaimniecības zemes, ciršanai derīgām meža audzēm un nesen izcirsta meža platībām. Tādējādi mežs, kas nav retināts vai izstrādāts, bet ir vienkārši atstāts ataugšanai ar slēgtu vainagu¹⁶, nebūs piemērota barošanās teritorija lauku lijai.

23. Saskaņā ar pielikumu lauku lijas populācija ĪAT būs arvien atkarīgāka no neapstādīta purva un virsāja, kā arī no otrās rotācijas pirmsbiezokņa meža esamības. Šķiet, ka purva un virsāja teritorija paliks samērā konstanta, bet otrās rotācijas pirmsbiezokņa meža apjoms mainīsies. Attiecīgi lauku liju barošanās teritorijas fiziskā esamība ĪAT pēc rakstura ir dinamiska, nevis statiska, jo tā nemitīgi mainās atbilstoši pašlaik notiekošai aktīvai meža apsaimniekošanai. Meža audzes aktīvas apsaimniekošanas trūkums pats par sevi izraisītu barošanās dzīvotnes zudumu.

24. Pielikumā ir identificēti četri iespējamie ietekmes aspekti, kā vēja ģeneratoru parks ietekmētu lauku lijas. Pirmkārt, būs *pastāvīgs tiešs dzīvotnes zudums* 9 hektāru platībā, kas atbilst tikai nedaudz vairāk par 1 % no kopējās teritorijas platības. Šajā zudumā ietilpst:

- apmēram 1 hektārs kūdras ieguves purva un mitrā zālāja, kas pašlaik ir piemērota barošanās dzīvotne, tiktu zaudēts 1 turbīnas un tās pievedceļa izbūvei;
- vēl 2 hektāri kūdras ieguves purva tiktu zaudēti vēja ģeneratoru parka repozitorija teritorijas izbūvei (kā berma izraktajam akmens materiālam, kas nav lietojams būvniecībā), bet šī teritorija “tiktu kaut kādā mērā uzlabota vidējā termiņā vai ilgtermiņā”, un
- atlikusī aptuveni 6 hektāru teritorija, kas pārsvarā ir cērtama vecuma skujkoku mežs, kurš pašlaik nav vērtīgs lauku lijām, bet tāds būtu, ja vai kad tas tiktu atkārtoti apstādīts.

25. Otrkārt, tiek pieņemts, ka lauku liju *piespiedu pārvietošana* 250 metru attālumā no vēja turbīnām radītu 162,7 hektāru lielu barošanās dzīvotnes zudumu visa projekta laikā.

26. Treškārt, vēja ģeneratoru parka *būvniecības darbība* varētu mazināt barošanos.

27. Ceturtkārt, lauku liju *sadursmes* ar turbīnām *risks*, pamatojoties uz pētījumiem, tiek uzskatīts par zemu.

¹⁶ Parasti par mežu ar slēgtu vainagu uzskata mežu, kurā koku galotnes pārklājas, veidojot tikpat kā nepārtrauktu slāni, bet mežs ar atvērtu vainagu ir mežs, kurā starp kokiem ir lielākas atstarpes, tādējādi atstājot atklātas vietas, kurām piekļūst saules gaisma. Skat., piemēram, Michael Allaby, red., *A Dictionary of Plant Sciences*, trešais izd., 2012 un 2013, Oxford University Press.

28. Pielikumā ir uzskaitīti SDAP ieteiktie pasākumi pašreizējā apsaimniekošanas režīma mainīšanai un jautājumu par vēja ģeneratoru parka potenciālo ietekmi uz lauku lījām risināšanai¹⁷. Pirmkārt, saskaņā ar SDAP pirms vēja ģeneratoru parka būvniecības tiks atjaunotas 3 pašreiz apstādītās augsto sanesu purva teritorijas, kuras kopumā attiecas uz 41,2 hektāriem, no kuriem 14,2 hektāri atrodas 250 metrus no turbīnas.

29. Otrkārt, projekta īstenošanas laikā saskaņā ar SDAP 137,3 hektāri tiks pakļauti otrās rotācijas meža “jutīgai” apsaimniekošanai. Šajā “jutīgajā” apsaimniekošanā ir paredzēta pašreizējā slēgtā vainaga meža izciršana un aizvietošana, lai kā barošanās dzīvotni nodrošinātu 137,3 hektārus pastāvīgi atklāta vainaga meža, tādējādi nodrošinot nepārtrauktu barošanās dzīvotni un ekoloģisku koridoru starp divām atklātā purva teritorijām. Tas tiks paveikts posmos, sākot ar gadu pirms būvniecības uzsākšanas.

30. Treškārt, būvdarbi kopumā notiks laikā, kas nav galvenā pārošanās sezona.

31. Tādējādi iesniedzējtiesa norāda, ka saskaņā ar pielikumā minēto šķiet, ka ievērojamā daļā ĪAT ir paredzēta komerciālā mežsaimniecība, kas nodrošina piemērotu dzīvotni lauku lījai tikai daļā no skujkoku dzīves ilguma. Ja komerciālās mežsaimniecības pārvaldības neesamības gadījumā visiem kokiem būtu ļauts augt līdz ciršanas gatavībai, tos nenocērtot un neaizvietojojot ar jauniem stādījumiem, minēto ĪAT daļu dzīvotne pārstatu būt labvēlīga lauku lījai. Tādējādi tiek apgalvots, ka pamatmērķi, kādēļ ĪAT tika noteikta, var tikt sasniegti ar faktu, ka mežs atrodas pastāvīgās dinamiskās svārstībās komerciālās mežsaimniecības darbības rezultātā, tādēļ daļas, kas jebkurā konkrētā laikā ir piemērotas lauku līju dzīvotnei, nemitīgi mainās.

32. Pamatojoties uz to, iesniedzējtiesa uzskata, ka dzīvotne, kas tiks zaudēta vēja ģeneratoru parka dēļ, obligāti neveidos daļu no piemērotas dzīvotnes jebkurā konkrētā laikā, bet būs tikai daļa no dzīvotnes, kas varētu būt piemērota atkarībā no piemērotā komerciālā mežsaimniecības apsaimniekošanas modeļa. Tomēr iesniedzējtiesa norāda, ka var pieņemt, ka pastāvīgs būtiskas potenciālas dzīvotnes zudums projekta darbības laikā nozīmē, ka tiek apdraudēta ĪAT noteiktās teritorijas būtiska viengabalainība, lai gan vispārējā teritorijas apsaimniekošana tiktu veikta tā, lai saglabātu, ja ne uzlabotu tās piemērotību lauku lījas dzīvotnei.

33. Uz šī pamata iesniedzējtiesa norāda, ka to apmierina fakti, ka saskaņā ar SDAP tiktu vismaz saglabāta un, iespējams, paplašināta pieejamās piemērotās dzīvotnes platība. Tomēr tā uzskata, ka nav skaidrs, vai, atbilstoši interpretējot Dzīvotņu direktīvas 6. pantu, ņemot vērā teritorijas dinamisko būtību, saskaņā ar ES tiesību aktiem ir pieļaujams raksturot SDAP kā ietekmi mazinošus pasākumus saskaņā ar Tiesas judikatūru, kā to norāda Padome, nevis kā kompensējošus pasākumus, kā to apgalvo iesniedzēji; Padomes viedoklis ir atspoguļots Dzīvotņu direktīvas 6. panta 3. punktā, bet iesniedzēju viedoklis – direktīvas 6. panta 4. punktā.

34. Šajos apstākļos *Supreme Court of Ireland* (Augstākā tiesa, Īrija) iesniedza Tiesai šādu jautājumu:

“Tā kā

- a) aizsargājamās [dabas] teritorijas galvenais mērķis ir nodrošināt dzīvotni konkrētai sugai,
- b) šai sugai labvēlīgas dzīvotnes raksturs nozīmē, ka daļa no labvēlīgās [dabas] teritorijas laika gaitā noteikti mainīsies, un

¹⁷ Saskaņā ar pielikumu SDAP ir definēti trīs galvenie mērķi: 1) atjaunot augsto sanesu purvu un mitro virsāju (teritorijas dabiskās dzīvotnes) divās specifiskās teritorijas vietās; 2) nodrošināt lauku lījām, rudajām baltirbēm un citiem savvaļas dzīvniekiem optimālas dzīvotnes [dabas] teritorijā projekta darbības laikā, un 3) nodrošināt koridoru, kas savieno lauku lījām piemērotas purva dzīvotnes.

- c) ierosinātās būvniecības ietvaros [dabas] teritorijai kopumā ir jāizstrādā apsaimniekošanas plāns (ietverot izmaiņas [dabas] teritorijas daļu apsaimniekošanā, ko tieši neietekmē būvniecība pati par sevi), kas paredzēts, lai nodrošinātu, ka jebkurā noteiktā brīdī dzīvotnei piemērotais [dabas] teritorijas apjoms, kā iepriekš minēts, netiks samazināts un, protams, var tikt palielināts; bet
- d) būvniecības projekta laikā [attiecībā uz] kādu [dabas] teritorijas daļu tiks izslēgta iespēja, ka tā nodrošinās atbilstīgu dzīvotni,

vai šādi c) punktā minētie pasākumi var tikt atbilstīgi uzskatīti par ietekmi mazinošiem?”

35. Prasītāji, attīstītāji, Padome, Nīderlandes valdība un Komisija Tiesai iesniedza rakstiskus apsvērumus. Visi dalībnieki piedalījās 2018. gada 1. februāra tiesas sēdē.

IV. Dalībnieku apsvērumi

36. Prasītāji un Komisija apgalvo, ka SDAP ierosinātie pasākumi nav pietiekami, lai tos uzskatītu par aizsardzības (ietekmi mazinošiem)¹⁸ pasākumiem Tiesas judikatūras nozīmē, interpretējot Dzīvotņu direktīvas 6. panta 3. punktu, jo ar tiem netiek novērsta vai mazināta negatīvā ietekme uz ĪAT viengabalainību, ko radītu vēja ģeneratoru parks. Arguments tiek pamatots, atsaucoties uz Tiesas spriedumiem, tostarp lietās *Sweetman*¹⁹, *Briels*²⁰, *Orleans*²¹ un Komisija/Vācija (“Morburgas elektrostacija”)²². Prasītāji un Komisija īpaši uzsver, ka dzīvotnes dinamiskā būtība un tās apsaimniekošana nav izšķirošas, jo ir dzīvotnes daļas (purva un virsāja teritorijas), kas nemaz nav dinamiskas, un ĪAT ir jāvērtē plašā spektrā, ņemot vērā visas lauku lijas aktivitātes visā aizsargājamajā teritorijā.

37. Prasītāju pārstāvis tiesas sēdē tostarp uzsvēra, ka ĪAT ir jāaplūko kā visas teritorijas, kurām ir potenciāls nodrošināt piemērotu dzīvotni, nevis tikai kā teritorija, kas sastāv no “atsevišķām daļām” un kas ir lauka liju dzīvotne jebkurā konkrētā laikā. Tādēļ nav iespējams uzbūvēt un lietot vēja turbīnas, projekta darbības laikā nesamazinot teritoriju, kurai ir potenciāls nodrošināt piemērotu dzīvotni lauku lijam, un tādēļ tiks būtiski zaudēta lauku lijam piemērota dzīvotne, kam būs tieša negatīva ietekme uz ĪAT viengabalainību, no kā nevarēs izvairīties vai kas nevarēs tikt samazināta, piemērojot SDAP ieteiktos pasākumus.

38. Komisijas pārstāvis turpmāk sēdē apgalvoja, ka pieejai, kas pamatota uz esošās dzīvotnes “neto zaudējumu neesamību” un kurā netiek ņemtas vērā teritorijas, kurām ir potenciāls būt par barošanās dzīvotni, sekas būtu tādas, ka noteiktajai sugai tiks nodrošināta mazāka aizsardzība nekā noteiktajiem dzīvotņu tipiem, un tas nav atbalstīts Dzīvotņu direktīvā.

39. Turklāt Komisija apstiprina Dzīvotņu direktīvas 6. panta 3. punktā noteiktos divus galvenos pienākumus, kā tie interpretēti Tiesas judikatūrā, jo SDAP ierosinātie pasākumi nav izpildīti. Pirmkārt, SDAP nav tādu pasākumu, kas mazina negatīvo ietekmi, kura rodas no tieša, neatgriezeniska kūdras ieguves purva un mitrā zālāja 1 hektāra zaudējuma un tieša pagaidu zaudējuma, kas attiecas uz papildu 2 hektāriem kūdras ieguves purva; SDAP pasākums atjaunot augsto sanesu purva un mitrā virsāja teritorijas var kompensēt šo zaudējumu citās ĪAT daļās, taču to nesamazina vai nenovērš. Tāpat attiecībā uz tiešo neatgriezenisko zaudējumu, kas ir 6 hektāri ciršanai gatava meža, un papildu 162,7 hektāru barošanās dzīvotnes nepieejamību, kuras iemesls ir piespiedu pārvietošana turbīnu dēļ,

18 Skat. šo secinājumu 56. un 57. punktu.

19 Spriedums, 2013. gada 11. aprīlis, *Sweetman* u.c., C-258/11, EU:C:2013:220 (turpmāk tekstā – “*Sweetman*”).

20 Spriedums, 2014. gada 15. maijs, *Briels* u.c., C-521/12, EU:C:2014:330 (turpmāk tekstā – “*Briels*”).

21 Spriedums, 2016. gada 21. jūlijs, *Orleans* u.c., C-387/15 un C-388/15, EU:C:2016:583 (turpmāk tekstā – “*Orleans*”).

22 Spriedums, 2017. gada 26. aprīlis, Komisija/Vācija, C-142/16, EU:C:2017:301.

ar SDAP ietvērto pasākumu attiecībā uz citu meža teritoriju “jutīgu” apsaimniekošanu tiekot nevis risināts šis potenciāli piemērotas barošanās dzīvotnes zaudējums, bet gan drīzāk mēģināts kompensēt šo ietekmi. Otrkārt, SDAP pasākumi saskaņā ar Tiesas judikatūru ar nepieciešamo noteiktību nevarēja tikt paredzēti laikā, kad iestādes deva atļauju projektam.

40. Nīderlandes valdība, Padome un attīstītāji norāda, ka Dzīvotņu direktīvas 6. panta 3. punkts ir ievērots. Tas tā ir, jo SDAP ierosinātie pasākumi ir pietiekami, lai būtu (ietekmi mazinoši) aizsardzības pasākumi, kas novērš vai mazina negatīvo ietekmi uz ĪAT viengabalainību. Viņi norāda, ka Tiesas spriedumi lietās *Sweetman*, *Briels*, *Orleans* un Komisija/Vācija (“Morburgas elektrostacija”) atšķiras no šīs lietas, un uzsver, ka pamatlieta attiecas uz sugas aizsardzību, nevis uz dzīvotnes tipu, un tādēļ ĪAT aizsargāšanas mērķi un būtiskais raksturojums attiecībā uz sugu ir jāņem vērā. Viņi arī apstrīd Komisijas apgalvojumu, ka SDAP ierosinātajiem pasākumiem trūka nepieciešamās noteiktības laikā, kad Padome deva atļauju šiem pasākumiem.

41. Īpaši Nīderlandes valdība apgalvo, ka negatīvās ietekmes uz [dabas] teritorijas viengabalainību tests saskaņā ar Dzīvotņu direktīvas 6. panta 3. punktu ir atšķirīgs attiecībā uz dzīvotni (putnu) sugai – pretēji dabiskajam dzīvotnes tipam, jo ir jāņem vērā ĪAT mērķi šai sugai. Šajā ziņā tā norāda, ka ir jānošķir arī potenciāli piemērota dzīvotne un faktiski izmantota dzīvotne, kā rezultātā dzīvotnes, kas netiek izmantota, daļas zaudējums pats par sevi nerada negatīvu ietekmi, kas uzskatāma par nozīmīgu, ņemot vērā teritorijas dinamisko būtību, lauku lijas mobilitātes raksturojumu un faktu, ka dzīvotne, kuru lauku lija faktiski izmanto, netiks samazināta.

42. Padome tostarp norāda, ka bija jāņem vērā, vai ierosinātā apbūve negatīvi ietekmēs ĪAT būtisko raksturojumu, proti, vai tā samazinās ĪAT nodrošināto aizsardzību lauku lijai, un, it īpaši, tās piemērotību barošanās dzīvotnei. Šajā kontekstā kādas nepiemērotas un kādas piemērotas dzīvotnes zaudējums vienā teritorijas daļā pats par sevi obligāti nerada negatīvu ietekmi, jo dzīvotne vienmēr atrodas dinamiskā izmaiņu stāvoklī. Attiecīgi ĪAT dzīvotnes daļas zaudējums ir jāapsver ierosinātās būvniecības kontekstā kopumā, kas kā SDAP daļu ietver aktīvu ierosināto ietekmi mazinošu dzīvotnes apsaimniekošanu.

43. Pretēji prasītāju viedoklim Padome uzskata, ka aktīva apsaimniekošana nekompensē negatīvās sekas pēc notikuma. Drīzāk jau tā nodrošina, ka, izmantojot komerciālu mežsaimniecības apsaimniekošanu atļaujas darbības laikā, tiek saglabāta, ja ne paplašināta lauku lijai piemērota dzīvotne. Tādējādi SDAP ierosinātie pasākumi, kuri, kā Padome uzsver, ir ierosinātās būvniecības neatņemama sastāvdaļa, ir vērsti uz jebkuras negatīvas vēja ģeneratoru parka ietekmes uz lauku liju novēršanu, nodrošinot, ka nav neto zaudējumu, un faktiski nodrošinot lauku lijas barošanās dzīvotnes neto pieaugumu. It īpaši Padomes pārstāvis sēdē uzsvēra, ka šajā gadījumā nav neatgriezeniska zaudējuma, jo dzīvotnēm pašām par sevi nav būtiskas vērtības, un mežu apsaimniekošana nodrošina pastāvīgu dzīvotni. Tas pats ir attiecināms arī uz purva un virsāja teritoriju, un “neto zaudējumu neesamība” ir vienkārši faktiskais Padomes konstatējums konkrētajos tiesvedības apstākļos.

44. Attīstītāji tostarp apgalvo, ka zaudējums, kas rodas no dzīvotnes 9 hektāru tieša neatgriezeniska zaudējuma un 162,7 hektāru barošanās dzīvotnes nepieejamības, kuri rodas piespiedu pārvietošanas rezultātā, ir jāskata kontekstā. Tas nenozīmē, ka lauku lijām nebūs piemērotas barošanās un ligzdošanas dzīvotnes citur ĪAT, un SDAP ierosinātie pasākumi nodrošina, ka lauku lijām vienmēr būs pieejama barošanās un ligzdošanas teritorija, kas ir vismaz tikpat liela kā pašlaik pieejamā teritorija. Attīstītāja pārstāvis sēdē arī uzsvēra, ka SDAP ierosinātie pasākumi ir “gaismas gadu attālumā” no nenoteiktības šajā nozīmē, kā tas atspoguļots Tiesas judikatūrā, un jautājums par nenoteiktību katrā ziņā ir jautājums par faktu, kuru šī Tiesa nevērtē.

V. Analīze

45. Uzdotot jautājumu, iesniedzējtiesa būtībā jautā, vai apstākļos attiecībā uz [dabas] teritoriju, kas noteikta sugas aizsargāšanai un saglabāšanai, tās daļa, kuru laika gaitā maina cilvēku iejaukšanās, lai apmierinātu sugas vajadzības, Dzīvotņu direktīvas 6. panta 3. punkts ir interpretējams tādējādi, ka projekts, ar kuru šī projekta darbības laikā kāda daļa no aizsargātās teritorijas tiek izslēgta no piemērotības sugas dzīvotnei, kurai teritorija pašlaik ir noteikta, bet kuru papildina plāns, kas ir paredzēts, lai nodrošinātu, ka kopējais piemērotās dzīvotnes apjoms sugai netiek samazināts un pat var tikt palielināts, negatīvi ietekmē teritorijas viengabalainību.

46. Iesniedzējtiesas jautājums tādēļ būtībā ir par SDAP ierosināto pasākumu novērtējumu attiecībā uz lauku lijas dzīvotnes zaudējumu, kas rodas no 9 hektāru dzīvotnes tieša neatgriezeniska zaudējuma un 162,7 hektāru dzīvotnes nepieejamības, kas rodas piespiedu pārvietošanas rezultātā turbīnu dēļ²³.

47. Es uzskatu, ka vērā ir jāņem visa [dabas] teritorija, kas noteikta kā ĪAT šīs sugas labā, nosakot, vai kompetentā valsts iestāde ir ievērojusi Dzīvotņu direktīvas 6. panta 3. punktā noteiktos pienākumus. Tādu teritoriju, kas vēl nav piesaistītas dzīvotnes nodrošināšanai (potenciālās teritorijas), izslēgšana neatbilst Tiesas judikatūrai šīs normas interpretācijā, veicot novērtējumu, vai ierosinātās būvniecības negatīvās ietekmes mazināšana ir pietiekama. Tas nozīmē, ka pamatlietas kontekstā SDAP ierosinātie pasākumi neatbilst pietiekamiem (ietekmi mazinājošiem) aizsardzības pasākumiem saskaņā ar Dzīvotņu direktīvas 6. panta 3. punktu.

48. Manis veiktā analīze ir sadalīta trīs daļās. Pirmkārt, sniegšu dažus sākotnējos novērojumus par konkrētām saistībām, kas kompetentajām valsts iestādēm ir jāuzņemas saskaņā ar Dzīvotņu direktīvas 6. panta 3. punktu, kā tās interpretētas Tiesas judikatūrā, kura ir attiecināma uz šo lietu. Otrkārt, iztirzāšu atbilstīgos Tiesas lēmumus Dzīvotņu direktīvas 6. panta 3. punkta tvērumā. Treškārt, novērtēšu to piemērojamību šīs tiesvedības apstākļiem.

A. Sākotnējie novērojumi

49. Attiecībā uz teritorijām, kas ir klasificētas kā ĪAT, Dzīvotņu direktīvas 7. pantā ir noteikts, ka no Dzīvotņu direktīvas 6. panta 2. un 4. punkta izrietošās saistības aizstāj visas saistības, kas izriet no Putnu direktīvas 4. panta 4. punkta pirmā teikuma, no Dzīvotņu direktīvas ieviešanas datuma vai klasifikācijas saskaņā ar Putnu direktīvu datuma, ja pēdējais ir vēlāks datums²⁴. Tas nozīmē, ka plāni vai projekti, kas ietekmē [dabas] teritorijas, kas ir klasificētas kā ĪAT saskaņā ar Putnu direktīvu, kā vēja generatoru parka gadījumā šajā tiesvedībā, ir pakļauti tostarp Dzīvotņu direktīvas 6. panta 3. punkta prasībām.

50. Kopumā Dzīvotņu direktīvas 6. pantā ir noteiktas šādas prasības. Dzīvotņu direktīvas 6. panta 1. punkta mērķis ir nodrošināt, ka regulāri tiek sperti pozitīvi soļi, lai minētās [dabas] teritorijas aizsardzības statuss tiktu saglabāts un/vai atjaunots, taču direktīvas 6. panta 2., 3. un 4. punktam ir cits mērķis – censties novērst kaitējumu, kas tiek nodarīts [dabas] teritorijai, vai izņēmuma gadījumos, kad kaitējums jāpieļauj, mazināt šo kaitējumu. 6. panta 2. punktā ir noteiktas vispārīgas saistības kompetentajām dalībvalstu iestādēm izvairīties no noplicināšanās vai traucējumiem. 6. panta 3. un 4. punkts ir piemērojams tad, ja ir plāns vai projekts, kas nav tieši saistīts ar [dabas] teritorijas apsaimniekošanu vai tai nepieciešams²⁵.

²³ Atzīmēju, ka iesniegtais jautājums neattiecas uz iespējamo vēja generatoru parka ietekmi, kas izklāstīta pielikumā, attiecībā uz būvniecības darbību un sadursmes efektu (skat. šo secinājumu 26., 27. un 30. punktu). Tādēļ es tos turpmāk neaplūkošu.

²⁴ Skat. spriedumu, 2011. gada 24. novembris, Komisija/Spānija, C-404/09, EU:C:2011:768, 97. punkts un tajā minētā judikatūra.

²⁵ Ģenerāladvokātes E. Šarpstones [E. Sharpston] secinājumi lietā Sweetman, C-258/11, EU:C:2012:743, 41.–45. punkts.

51. Tiesa ir pieņēmusi lēmumu, ka Dzīvotņu direktīvas 6. panta normas ir interpretējamas kā viens veselums, ievērojot šajā direktīvā noteiktos aizsardzības mērķus. Tādējādi Dzīvotņu direktīvas 6. panta 2. punkts un 6. panta 3. punkts ir paredzēti, lai nodrošinātu tāda paša līmeņa aizsardzību dabiskajām dzīvotnēm un sugu dzīvotnēm, bet šīs direktīvas 6. panta 4. punktā ir ietverta norma, ar kuru tiek izdarīta atkāpe no 6. panta 3. punkta otrā teikuma²⁶, tādējādi pieļaujot kompetentajai valsts iestādei konkrētos apstākļos atļaut plānu vai projektu, neraugoties uz negatīvu vērtējumu saskaņā ar 6. panta 3. punktu.

52. Dzīvotņu direktīvas 6. panta 3. punktā ir noteikta novērtējuma procedūra, kas jāveic kompetentajām valsts iestādēm un kuras mērķis ir ar iepriekšējas pārbaudes līdzekļiem nodrošināt, ka plāns vai projekts, kurš nav tieši saistīts ar attiecīgo [dabas] teritoriju vai tai nepieciešams, bet var būtiski to ietekmēt, tiek apstiprināts tikai tadā mērā, ka tas negatīvi neietekmēs šīs teritorijas viengabalainību. Tādējādi šajā normā ir aprakstīti divi posmi. Pirmajā posmā, kas ir noteikts Dzīvotņu direktīvas 6. panta 3. punkta pirmajā teikumā, kompetentajām valsts iestādēm, ja pastāv iespējamība, ka plānam vai projektam būs būtiska ietekme uz aizsargājamo teritoriju, ir jāveic atbilstošs plāna vai projekta ietekmes uz šo teritoriju novērtējums²⁷.

53. Uz šo lietu ir attiecināms otrais posms, kas ir aprakstīts Dzīvotņu direktīvas 6. panta 3. punkta otrajā teikumā un notiek pēc iepriekšminētā atbilstīgā novērtējuma, ļaujot kompetentajām valsts iestādēm atļaut šādu plānu vai projektu tikai ar nosacījumu, ka tas negatīvi neietekmēs attiecīgās [dabas] teritorijas viengabalainību saskaņā ar 6. panta 4. punkta normām (skat. šo secinājumu 57. un 58. punktu)²⁸.

54. Attiecīgi Tiesa ir lēmusi, ka saskaņā ar Dzīvotņu direktīvas 6. panta 3. punkta otro teikumu kompetentās valsts iestādes var piešķirt atļauju plānam vai projektam tikai tad, ja tās ir *pārlicinājušās*, ka tas negatīvi neietekmēs aizsargājamās teritorijas viengabalainību, ja no zinātniskā viedokļa nav pamatotu šaubu par šādas ietekmes neesamību²⁹. Papildus Tiesa ir precizējusi, ka lēmuma pieņemšanas dienā par projekta istenošanas atļauju nedrīkst būt pamatotas zinātniskas šaubas par negatīvas ietekmes neesamību uz attiecīgās [dabas] teritorijas viengabalainību³⁰.

55. Turpretī ir iedibināta judikatūra, ka kompetentajām valsts iestādēm ir jānoraida plāna vai projekta atļaujas izsniegšana, ja ir šaubas par negatīvas ietekmes neesamību uz [dabas] teritorijas viengabalainību. Tiesa ir nospriedusi, ka atļaujas izsniegšanas kritērijā, kas noteikts Dzīvotņu direktīvas 6. panta 3. punkta otrajā teikumā, ir integrēts piesardzības princips, kas rada iespējamību efektīvi novērst negatīvu ietekmi uz aizsargājamo teritoriju viengabalainību apsvērto plānu vai projektu rezultātā. Tiesa ir uzsvērusi, ka ne tik strikts kritērijs atļaujas izsniegšanai tik efektīvi nenodrošinātu saskaņā ar šo normu paredzētā [dabas] teritorijas aizsardzības mērķa sasniegšanu³¹.

26 Skat., piemēram, spriedumu lietā *Orleans*, 32. punkts un tajā minētā judikatūra.

27 Skat., piemēram, spriedumu lietā *Orleans*, 43. un 44. punkts.

28 Skat., piemēram, spriedumu lietā *Orleans*, 46. punkts un tajā minētā judikatūra. Skat. arī ģenerālvokātes E. Šarpstones secinājumus lietā *Sweetman*, 45.–51. punkts.

29 Skat., piemēram, spriedumu lietā Komisija/Vācija, 33. punkts un tajā minētā judikatūra. Mans izcēlums. Skat. arī, piemēram, spriedumu lietā *Briels*, 27. punkts un tajā minētā judikatūra, un ģenerālvokātes Ī. Bota [*Y.Bot*] secinājumus lietā Komisija/Polija, C-441/17, EU:C:2018;80, 154. punkts.

30 Skat., piemēram, spriedumu lietā Komisija/Vācija, 42. punkts un tajā minētā judikatūra.

31 Skat., piemēram, spriedumu, 2004. gada 7. septembris, *Waddenvereniging* un *Vogelsbeschermingsvereniging*, C-127/02, EU:C:2004:482 (turpmāk tekstā – "*Waddenzee*"), 57. un 58. punkts.

56. Piesardzības principa attiecināšanai uz Dzīvotņu direktīvas 6. panta 3. punkta piemērošanu tādēļ ir nepieciešams, lai kompetentās valsts iestādes novērtētu projekta ietekmi uz attiecīgo [dabas] teritoriju, ņemot vērā *teritorijas aizsardzības mērķus* un, vēl jo vairāk, ņemot vērā “*aizsardzības pasākumus, kas ir daļa no šī projekta un ir paredzēti jebkuras tiešas negatīvas ietekmes novēršanai uz [dabas] teritoriju vai tās samazināšanai, lai nodrošinātu, ka tas negatīvi neietekmē teritorijas integritāti*”³². Nupat aprakstītie pasākumi būtībā norāda uz tā saucamajiem ietekmes mazināšanas pasākumiem, kas ir termiņi, ko iesniedzējtiesa izmanto lūgumā sniegt prejudiciālu nolēmumu³³.

57. Tiesa līdz šim ir arī izvēlējusies neizmantot terminu “ietekmi mazinoši pasākumi”, lai apzīmētu saistības, kas ir noteiktas Dzīvotņu direktīvas 6. panta 3. punktā, pamatojot šo izvēli ar to, ka “Dzīvotņu direktīvas 6. pantā nav nekādu atsauču uz “ietekmi mazinoša pasākuma” jēdzienu”³⁴. Turklāt Tiesa ir uzsvērusi, ka Dzīvotņu direktīvas 6. pantā noteikto aizsardzības pasākumu efektivitāte ir paredzēta, lai izvairītos no situācijas, kad kompetentās valsts iestādes pieļauj tā sauktos “ietekmes mazināšanas” pasākumus – kas patiesībā ir kompensējoši pasākumi –, lai apietu konkrētas 6. panta 3. punktā noteiktas procedūras un izsniegtu atļauju projektiem, kas negatīvi ietekmē attiecīgās [dabas] teritorijas viengabalainību³⁵.

58. Tādēļ atbilstoši Tiesas judikatūrā sniegtajai interpretācijai no Dzīvotņu direktīvas 6. pantā noteiktajām saistībām, kas jāuzņemas kompetentajām valsts iestādēm, izriet, ka ir atšķirība, no vienas puses, starp aizsardzības pasākumiem, kas ir plāna vai projekta sastāvdaļa, lai izvairītos no jebkuras tiešas negatīvas ietekmes uz [dabas] teritorijas viengabalainību vai to mazinātu, kas var tikt atļauti saskaņā ar Dzīvotņu direktīvas 6. panta 3. punktu, un, no otras puses, kompensējošiem pasākumiem, kas kompensē vai atsvēr plāna vai projekta negatīvo ietekmi uz [dabas] teritorijas viengabalainību plašākā mērogā, kas var tikt atļauti saskaņā ar šīs direktīvas 6. panta 4. punktu³⁶. Tas ir pamats Tiesas attiecīgajiem nolēmumiem Dzīvotņu direktīvas 6. panta 3. punkta tvērumā.

B. Atbilstīgie nolēmumi par Dzīvotņu direktīvas 6. panta 3. punktu

59. Kā minēts iepriekš, Tiesai jau ir bijusi iespēja apsvērt Dzīvotņu direktīvas 6. panta 3. punkta tvērumu, konkrēti, nolēmumos lietās *Sweetman, Briels, Orleans* un Komisija/Vācija (“Morburgas elektrostacija”). Tā kā šie nolēmumi ir pieminēti dalībnieku argumentācijā Tiesas sēdēs, es detalizētāk izklāstīšu Tiesas pamatojumu.

60. *Supreme Court of Ireland* (Augstākā tiesa, Īrija) lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu *Sweetman* lietā bija par konkrētu pasākumu novērtējumu, kas bija ierosināti kā tāda ceļu būves projekta sastāvdaļa, kurš bija saistīts ar pastāvīgu un neatgriezenisku noteiktās teritorijas kaļķakmens seguma, kas ir prioritārs dabiskās dzīvotnes tips, kurš īpaši aizsargāts Dzīvotņu direktīvā, daļas zudumu³⁷. Savā spriedumā Tiesa uzskatīja, ka, lai [dabas] teritorijas kā dabiskas dzīvotnes viengabalainība netiktu negatīvi ietekmēta Dzīvotņu direktīvas 6. panta 3. punkta otrā teikuma izpratnē, teritorijai ir jāaizsargā

32 Skat., piemēram, spriedumu lietā *Orleans*, 54. punkts un tajā minētā judikatūra. Mans izcēlums.

33 Termins “ietekmi mazinoši pasākumi” ir izmantots literatūrā un ES tekstos, it īpaši Komisijas izstrādātajās pamatnostādņēs par Dzīvotņu direktīvas 6. pantu, kas pieejamas http://ec.europa.eu/environment/nature/natura2000/management/guidance_en.htm.

34 Spriedums lietā *Orleans*, 57. punkts. Skat. arī spriedumu, 2018. gada 12. aprīlis, *People Over Wind and Sweetman*, C-323/17, EU:C:2018:244, 25. punkts.

35 Spriedums lietā *Briels*, 33. punkts; spriedums lietā *Orleans*, 58. punkts.

36 Skat. spriedumu lietā *Briels*, 29. punkts, un ģenerālvokātes E. Šarpstones secinājumus lietā *Briels*, C-521/12, EU:C:2014:113, 29.–36. un 46.–51. punkts. Skat. arī, piemēram, Komisijas pamatnostādnes par “Dzīvotņu direktīvas” 92/43/EEK (2007–2012) 6. panta 4. punktu, kas pieejamas 33. paziņojuma 1.4. punktā. Saskaņā ar Dzīvotņu direktīvas 6. panta 4. punktu, ja, neraugoties uz negatīvu novērtējumu par ietekmi uz teritoriju un to, ka nav alternatīvu risinājumu, plāns vai projekts tomēr ir jāsteno sevišķi svarīgu sabiedrības interešu labā, tad dalībvalsts veic visus vajadzīgos “kompensācijas pasākumus”, lai nodrošinātu *Natura 2000* tikla kopējās vienotības aizsardzību. Dalībvalsts informē Komisiju par noteiktajiem kompensācijas pasākumiem. Tādējādi valsts iestādes var piešķirt atļauju saskaņā ar 6. panta 4. punktu tikai tiktāl, ciktāl to pieļauj atbilstība šajā punktā noteiktajiem nosacījumiem. Skat., piemēram, spriedumu lietā *Orleans*, 60.–63. punkts un tajos minētā judikatūra.

37 Spriedums lietā *Sweetman*, 11., 12. un 26. punkts.

labvēlīgs aizsardzības statuss; tajā ietilpst “ilgstoša attiecīgās [dabas] teritorijas būtisko īpašību saglabāšana attiecībā uz dabiskas dzīvotnes veida klātbūtni, kura aizsardzība ir šīs [dabas] teritorijas noteikšanas attaisnojošais pamatojums” Kopienas nozīmes [dabas] teritoriju sarakstā saskaņā ar šo direktīvu³⁸.

61. Uz šī pamata Tiesa konstatēja, ka attiecīgā [dabas] teritorija bija noteikta kā teritorija, kurā ir prioritārs dzīvotnes tips, it īpaši tāda kaļķakmens klājuma esamības šajā teritorijā dēļ, kas ir dabas resurss, kurš nevar tikt aizvietots, kad tas ir iznīcināts³⁹. Tādējādi [dabas] teritorijas saglabāšanas mērķis atbilst labvēlīga šīs teritorijas būtisko īpašību aizsardzības statusa saglabāšanai, proti, kaļķakmens klājuma esamībai⁴⁰. Tiesa secināja, ka, ja pēc pienācīga novērtējuma kompetentā valsts iestāde secina, ka plāns vai projekts radīs ilgstošu un neatgriezenisku visa prioritārā dzīvotnes tipa vai tā daļas zudumu, kura aizsargāšana ir mērķis, kas attaisnoja konkrētās [dabas] teritorijas noteikšanu, tad ir jāuzskata, ka šāds plāns vai projekts negatīvi ietekmēs [dabas] teritorijas viengabalainību, un tas nevar tikt atļauts, pamatojoties uz Dzīvotņu direktīvas 6. panta 3. punktu⁴¹.

62. *Briels* lieta bija saistīta ar konkrētu pasākumu novērtējumu, kas bija iekļauti ierosinātajā ceļa paplašināšanas projektā Nīderlandē un kas ietekmēja [dabas] teritoriju, kura bija noteikta saskaņā ar Dzīvotņu direktīvu, lai aizsargātu dabisko dzīvotnes tipu molīniju pļavas, kā aizsardzības mērķis bija paplašināt šī dzīvotnes tipa teritoriju un uzlabot tās kvalitāti⁴². Apspriežamie pasākumi bija vērsti uz to, lai nodrošinātu tādas šī dzīvotnes tipa teritorijas izveidi, kas būtu vienādas vai lielākas platības citviet šajā pašā [dabas] teritorijā, lai aizvietotu vai palielinātu ietekmēto teritoriju⁴³.

63. Savā spriedumā Tiesa uzskatīja, ka ierosinātie pasākumi nebija vērsti uz būtiskas negatīvas ietekmes novēršanu šim dzīvotnes tipam vai šādas ietekmes mazināšanu, bet to mērķis drīzāk bija kompensēšana pēc šīs ietekmes fakta, un tādēļ tie negarantēja, ka projekts negatīvi neietekmēs [dabas] teritorijas viengabalainību⁴⁴. Turklāt Tiesa atzīmēja, ka “parasti jebkuru pozitīvu ietekmi par jaunas dzīvotnes izveidi nākotnē, kas ir vēsta uz teritorijas zuduma kompensēšanu un tāda paša dzīvotnes tipa kvalitāti aizsargājamajā teritorijā, pat ja jaunā teritorija būs lielāka un kvalitatīvāka, ir ļoti grūti paredzēt ar jebkādu noteiktību un tā katrā ziņā kļūs redzama tikai pēc vairākiem gadiem”⁴⁵. Attiecīgi Tiesa uzskatīja, ka ierosinātos pasākumus nevar ņemt vērā Dzīvotņu direktīvas 6. panta 3. punktā noteiktajā procesuālajā posmā⁴⁶.

64. Jāatzīmē, ka savos secinājumos *Briels* lietā ģenerālvokāte E. Šarpstone noraidīja Nīderlandes un Apvienotās Karalistes valdību izvirzīto argumentu, ka teritorijas viengabalainība ir jāskata kopumā “neto zaudējuma vai ieguvuma” jomā, ar to domājot, ka nav būtiski, ka konkrēta dzīvotne tiek zaudēta vienā [dabas] teritorijas daļā, ja citviet [dabas] teritorijā tiek izveidota vismaz līdzvērtīga (un pat vēl lielāka) un kvalitatīva tās pašas dzīvotnes teritorija⁴⁷. Lai gan ģenerālvokāte piekrita, ka [dabas] teritorijas viengabalainība ir jāskata kopumā, viņa uzsvēra, ka visos gadījumos Dzīvotņu direktīvas 6. panta 3. punktā ir prasīts apsvērt [dabas] teritorijas aizsardzības mērķus un, pat ja kopējā pozitīvā ietekme tiek paredzēta, tomēr pastāv negatīva – iespējams pat neatgriezeniska – ietekme uz esošo dabisko dzīvotni un tādējādi uz [dabas] teritorijas viengabalainību⁴⁸.

38 Spriedums lietā *Sweetman*, 39. punkts. Mans izcēlums. Skat. arī, piemēram, spriedumu lietā *Briels*, 21. punkts, un spriedumu lietā *Orleans*, 47. punkts.

39 Spriedums lietā *Sweetman*, 45. punkts.

40 Spriedums lietā *Sweetman*, 45. punkts.

41 Spriedums lietā *Sweetman*, 46.–48. punkts.

42 Spriedums lietā *Briels*, 9. un 10. punkts.

43 Spriedums lietā *Briels*, 12., 13. un 18. punkts.

44 Spriedums lietā *Briels*, 31. punkts.

45 Spriedums lietā *Briels*, 32. punkts. Skat. arī, piemēram, spriedumu lietā *Orleans*, 52. punkts.

46 Spriedums lietā *Briels*, 32. punkts.

47 Ģenerālvokātes E. Šarpstones secinājumi lietā *Briels*, 40. punkts.

48 Ģenerālvokātes E. Šarpstones secinājumi lietā *Briels*, 41. un 42. punkts.

65. *Orleans* lietā Tiesa saskārās ar tādu ierosināto pasākumu novērtējumu, kas bija iekļauti kā tāda ostas apbūves projekta sastāvdaļa, kurā bija noteikta dabiskā dzīvotnes tipa teritorijas izveide, kas tiktu veikta pirms jebkuras iespējamās negatīvas ietekmes uz esošo dzīvotnes tipu, taču kas tiktu pabeigta pēc jebkuras negatīvas ietekmes uz [dabas] teritorijas viengabalainību nozīmes novērtējuma⁴⁹.

66. Savā spriedumā Tiesa konstatēja, ka, pirmkārt, negatīvā ietekme uz konkrēto *Natura 2000* teritoriju ir skaidri zināma, jo iesniedzējtiesa – kas bija konstatējusi, ka ierosināto pasākumu rezultātā tiktu zaudēti 20 hektāri plūdmaiņu dubļu sanesu un plūdmaiņu purvu, – bija spējusi to aprēķināt⁵⁰. Otrkārt, Tiesa konstatēja, ka ieguvumi no jaunu dzīvotņu izveides jau bija ņemti vērā valsts iestādes veiktajā vērtējumā, norādot, ka nav būtiskas negatīvas ietekmes uz teritoriju, lai gan šādu dzīvotņu izveides rezultāts nav zināms, jo tās nav pabeigtas⁵¹.

67. Attiecīgi Tiesa uzskatīja, ka minētajā lietā un *Briels* lietā apstākļi bija līdzīgi, ciktāl tie plāna vai projekta ietekmes uz attiecīgo [dabas] teritoriju novērtēšanas laikā attiecās uz identisku pieņēmumu, ka nākotnes ieguvums mazinās būtisko negatīvo ietekmi uz šo teritoriju, lai gan minētie attīstības pasākumi vēl nebija pabeigti⁵². Tika secināts, ka ar [dabas] teritorijas apsaimniekošanu tieši nesaistīta plāna vai projekta negatīvā ietekme uz teritoriju un tās viengabalainību nav iekļaujama Dzīvotņu direktīvas 6. panta 3. punkta tvērumā⁵³.

68. Lietā Komisija/Vācija (“Morburgas elektrostacija”), Komisija ierosināja pārkāpuma procedūru pret Vāciju, tostarp pamatojoties uz faktu, ka tā konkrēto pasākumu nepareizi bija klasificējusi kā ietekmi mazinošu pasākumu saskaņā ar Dzīvotņu direktīvas 6. panta 3. punktu⁵⁴. Pasākums attiecās uz zivju ceļa izbūvi netālu no Morburgas elektrostācijas, ar ko bija paredzēts kompensēt elektrostācijas dzesēšanas mehānisma darbības, no tuvējās upes ņemot lielu daudzumu ūdens, laikā nonāvētās zivis. Šī upe bija migrācijas ceļš vairākām zivju sugām, kuras bija aizsargātas vairākās *Natura 2000* teritorijās, kas atradās augšup pa straumi⁵⁵.

69. Savā spriedumā Tiesa uzskatīja, ka zivju ceļš bija paredzēts migrējošo zivju skaita palielināšanai, ļaujot šīm sugām ātrāk sasniegt nārsta vietas, un tādējādi tas kompensētu zivju bojāeju pie Morburgas elektrostācijas, tā ka augšup pa straumi esošo *Natura 2000* teritoriju aizsardzības mērķi netiktu būtiski ietekmēti⁵⁶. Tomēr Vācijas iestāžu veiktajā novērtējumā nebija iekļauti noteikti dati par zivju ceļa efektivitāti un bija tikai apgalvots, ka tā efektivitāti varētu tikt apstiprināta vienīgi pēc vairākiem uzraudzības gadiem⁵⁷. Tika secināts, ka laikā, kad tika piešķirta atļauja, zivju ceļš, lai gan tā mērķis bija samazināt tiešu būtisku ietekmi uz *Natura 2000* teritorijām, kopā ar citiem pasākumiem, kas bija paredzēti ūdens ņemšanas no upes negatīvās ietekmes novēršanai, nevarēja garantēt bez jebkādam šaubām, ka elektrostacijai nebūs negatīva ietekme uz [dabas] teritoriju Dzīvotņu direktīvas 6. panta 3. punkta nozīmē⁵⁸.

70. Uz šī pamata es norādu, ka nevienā no iepriekš minētajiem nolēmumiem Tiesa nekonstatēja, ka pasākumi, kas bija ierosināti kā konkrētā attīstības plāna vai projekta sastāvdaļa, ir pietiekami, lai tiktu uzskatīti par aizsardzības pasākumiem, kas novērš vai samazina visu tiešo negatīvo ietekmi uz konkrētās [dabas] teritorijas viengabalainību saskaņā ar Dzīvotņu direktīvas 6. panta 3. punktu.

49 Spriedums lietā *Orleans*, 11.–16., 20., 21. un 30. punkts.

50 Spriedums lietā *Orleans*, 37. un 55. punkts.

51 Spriedums lietā *Orleans*, 55. punkts.

52 Spriedums lietā *Orleans*, 56. punkts.

53 Spriedums lietā *Orleans*, 59. punkts.

54 Spriedums lietā Komisija/Vācija, 9. un 14. punkts.

55 Spriedums lietā Komisija/Vācija, 6. un 7. punkts.

56 Spriedums lietā Komisija/Vācija, 36. punkts.

57 Spriedums lietā Komisija/Vācija, 37. punkts.

58 Spriedums lietā Komisija/Vācija, 35. un 38. punkts.

C. Piemērojamība šīs tiesvedības apstākļiem

71. Es uzskatu, ka, lai gan minētajos nolēmumos apspriestie apstākļi nav identiski šajā lietā esošajiem, konkrēti principi, kas tika izstrādāti šajos nolēmumos, atbalsta konstatējumu, ka SDAP ierosinātie pasākumi nav pietiekami, lai tiktu uzskatīti par aizsardzības pasākumiem, kas novērš vai mazina tiešu negatīvu ietekmi uz minētās ĪAT viengabalainību saskaņā ar Dzīvotņu direktīvas 6. panta 3. punktu, kā Tiesa to interpretē gadījumā, ja SDAP netiek ņemta vērā potenciālā lauku lijas dzīvotne.

72. Es atzīstu, ka iepriekš minētie nolēmumi attiecās uz Dzīvotņu direktīvas 6. panta 3. punktā noteiktajām saistībām plāna vai projekta, kam ir negatīva ietekme uz tādas [dabas] teritorijas viengabalainību, kas saskaņā ar šo direktīvu ir noteikta kā aizsargājamas dzīvotnes tips, ietvaros ierosināto pasākumu novērtējuma kontekstā. Tomēr es norādu, ka, sākot ar lietu *Sweetman* (skat. šo secinājumu 60. punktu), Tiesa, vērtējot, vai pasākumi, kas ierosināti kā plāna vai projekta sastāvdaļa, var tikt uzskatīti par tādiem, kas novērš vai mazina visu tiešo negatīvo ietekmi uz šādas teritorijas viengabalainību, ir uzsvērusi [dabas] teritorijas būtiskās īpašības kā saistītas ar mērķiem, kas attaisno šīs teritorijas noteikšanu.

73. Turklāt lietās *Briels, Orleans* un Komisija/Vācija (“Morburgas elektrostacija”) Tiesa būtībā uzskatīja, ka pasākumi, kuri kompensē aprēķināto zaudējumu citviet [dabas] teritorijā, nevar tikt uzskatīti par pasākumiem, kas pietiekami mazina negatīvo ietekmi uz attiecīgās teritorijas viengabalainību. Turklāt Tiesa, sākot ar lietu *Briels*, uzsvēra, ka principā ieguvumi no jaunas dzīvotnes teritorijas izveides, kas vērsta uz tādas pašas dzīvotnes teritorijas un kvalitātes zuduma kompensēšanu aizsargājamā teritorijā, ir ļoti grūti paredzama ar jebkādu noteiktību (skat. šo secinājumu 63. punktu).

74. Šajā lietā es atzīmēju, ka ĪAT aizsardzības mērķis ir saglabāt vai atjaunot labvēlīgus lauku lijas aizsardzības apstākļus (skat. šo secinājumu 13. punktu). Es arī uzskatu, ka ĪAT būtiskās īpašības tādēļ nodrošina pietiekamu dzīvotni lauku lijai saskaņā ar ĪAT aizsargājošo mērķi.

75. Kā norādīts pielikumā, vēja ģeneratoru parka rezultātā tiks zaudēta daļa teritorijas no lauku lijas barošanās dzīvotnes ĪAT. Pielikumā ir aprēķināts, ka neatgriezeniskais tiešais zaudējums būs 9 hektāri dzīvotnes un 162,7 dzīvotnes hektāru nepieejamība, kuras iemesls ir piespiedu pārvietošana turbīnu dēļ (skat. šo secinājumu 24. un 25. punktu). Vēja ģeneratoru parks kā tāds atņems daļu no lauku lijas esošās un potenciālās dzīvotnes. Apgalvots, ka SDAP ierosinātie pasākumi saglabās tādu pašu dzīvotnes apjomu ĪAT kopumā un tādējādi novērsīs negatīvu ietekmi uz ĪAT viengabalainību.

76. Es uzskatu, ka SDAP ierosinātie pasākumi atgādina *Briels* un *Orleans* lietās minētos pasākumus, jo ar tiem var tikt nodrošināta pietiekama “esošā” dzīvotne lauku lijai, taču netiek risināta problēma pēc būtības, tas ir, nepieciešamās zemes zaudēšana. Tāpat arī saskaņā ar Tiesas judikatūru, redzot, ka SDAP ierosināto pasākumu sagaidāmie ieguvumi tiktu gūti projekta darbības laikā, es uzskatu, ka pienākums nodrošināt, ka pasākumi noteikti un bez jebkādam šaubām novērš jebkuru tiešu negatīvu ietekmi uz ĪAT viengabalainību laikā, kad kompetentā iestāde dod atļauju, nav izpildīti.

77. Turklāt es uzskatu, ka šīs lietas konkrētajos apstākļos būtisks lauku lijas potenciālās dzīvotnes zudums ir daļa no ĪAT būtiskajām īpašībām, kas veicina labvēlīgu aizsardzības statusu lauku lijai. Tādēļ, novērtējot, vai SDAP ierosinātie pasākumi ir pietiekami, lai novērstu vēja ģeneratoru parka negatīvo ietekmi uz ĪAT viengabalainību vai samazinātu šo ietekmi, ir jāņem vērā būtisks lauku lijas potenciālās dzīvotnes zudums. Potenciālās teritorijas aizsargājamajā teritorijā saskaņā ar ES tiesību aktiem nav nekas vairāk kā teritorijas, kas vēl nav apsaimniekotas, jo lauku lijas dzīvotnes mainīgo nepieciešamību dēļ tas vēl nav bijis vajadzīgs vai arī šīs teritorijas vēl nav gatavas lauku liju uzturēšanai.

78. Lauku lija ir Putnu direktīvas I pielikumā uzskaitīta putnu suga, tādēļ uz to attiecas īpaši aizsardzības pasākumi dzīvotnes jomā saskaņā ar šīs direktīvas 8. apsvērumu un 4. pantu, lai nodrošinātu tās izdzīvošanu un vairošanos tās izplatības areālā⁵⁹. Kā Tiesa ir uzskatījusi, “Putnu direktīvas 4. pantā ir noteikts režīms, kas ir ar īpašu mērķi un ir īpaši uzsvērts gan attiecībā uz direktīvas I pielikumā uzskaitītajām sugām, gan migrējošām sugām. Šādu pieeju attaisno fakts, ka šīs attiecīgi ir visvairāk apdraudētās sugas, kā arī sugas, kas ir Eiropas Savienības kopīgais mantojums”⁶⁰. Turklāt kompetento valsts iestāžu saistības aizsargāt šādas sugas pastāv, pirms ir novērota jebkura putnu skaita samazināšanās vai pirms ir īstenojies risks, ka kāda aizsargājamā suga izmirst⁶¹.

79. Norādu arī, ka Tiesas judikatūrā ir uzsvērtas piesardzības principa nozīme, vērtējot pasākumus saskaņā ar Dzīvotņu direktīvas 6. panta 3. punktu (skat. šo secinājumu 55. un 56. punktu). Manuprāt, tas jo vairāk ir attiecināms uz gadījumu ar lauku liju, kas neseno Komisijas izstrādāto pamatnostādņu pielikumā ir iekļauta kā putnu suga, kura ir uzskatāma par īpaši jutīgu pret vēja ģeneratoru parkiem, tostarp dzīvotnes pārvietošanu⁶².

80. Tādēļ es secinu, ka pamatlietas apstākļos, pasākumi, kas ierosināti apsaimniekošanas plānā, kurš ir attīstības projekta sastāvdaļa, un ir paredzēti, lai jebkurā laikā nodrošinātu, ka teritorija, kuras galvenais mērķis ir nodrošināt tādu dzīvotni aizsargājamai sugai, kas ir piemērota dzīvotne šai sugai, netiek samazināta un var pat tikt paplašināta, taču daļa teritorijas attīstības projekta darbības laikā tiks izslēgta no potenciāla nodrošināt atbilstošu dzīvotni šai sugai, neatbilst pietiekošu (ietekmi mazinošu) aizsardzības pasākumu prasībām saskaņā ar Tiesas judikatūru, kurā ir interpretēts Dzīvotņu direktīvas 6. panta 3. punkts.

VI. Secinājumi

81. Ņemot vērā iepriekš minētos apsvērumus, es ierosinu Tiesai uz *Supreme Court of Ireland* (Augstākā tiesa, Īrija) uzdoto jautājumu atbildēt šādi:

Tā kā

- a) aizsargājamās [dabas] teritorijas galvenais mērķis ir nodrošināt dzīvotni konkrētai sugai,
- b) šīm sugām labvēlīgas dzīvotnes raksturs nozīmē, ka daļa no labvēlīgās [dabas] teritorijas laika gaitā noteikti mainīsies, un
- c) ierosinātās būvniecības ietvaros [dabas] teritorijai kopumā ir jāizstrādā apsaimniekošanas plāns (ietverot izmaiņas [dabas] teritorijas daļu apsaimniekošanā, ko tieši neietekmē būvniecība pati par sevi), kas paredzēts, lai nodrošinātu, ka jebkurā noteiktā brīdī dzīvotnei piemērotais [dabas] teritorijas apjoms, kā iepriekšminēts, netiks samazināts un, protams, var tikt palielināts; bet
- d) būvniecības projekta laikā attiecībā uz kādu [dabas] teritorijas daļu tiks izslēgta iespēja, ka tā nodrošinās atbilstīgu dzīvotni,

59 Skat. šo secinājumu 12. punktu. Šajā jomā skat. arī Komisijas finansēto gadījumu izpēti kopsavilkuma ziņojumu par atļauju izsniegšanas procedūru saskaņā ar Dzīvotņu direktīvas 6. panta 3. punktu (2013. gada jūnijs), kas pieejams 33. paziņojumā, Gadījumu izpēte 1: Sistemātiskas pieejas pieņemšana par plānu un projektu uzraudzību un AA [atbilstošo vērtējumu] saistībā ar mežsaimniecības darbību (Īrija), 10. lpp. (atzīmējot, ka lauku lija ir viena no galvenajām sugām, kas atrodama teritorijās, kurās ar mežsaimniecību saistītu lēmumu pieņemšana ir svarīga, un kas “turpina būt nopietni apdraudēta, jo [lauku liju] skaits samazinās IAT”).

60 Skat., piemēram, spriedumu, 2010. gada 14. oktobris, Komisija/Austrija, C-535/07, EU:C:2010:602, 57. punkts un tajā minētā judikatūra.

61 Skat., piemēram, spriedumu, 2016. gada 24. novembris, Komisija/Spānija, C-461/14, EU:C:2016:895, 83. punkts un tajā minētā judikatūra. Skat. arī ģenerāladvokāta N. Vāla [N. Wahl] viedokli lietā Komisija/Spānija, C-461/14, EU:C:2016:110, 72. punkts.

62 Komisijas pamatnostādnes, Vēja enerģijas attīstība un *Natura 2000* (2011), pieejams 33. paziņojumā, II pielikumā. Jāatzīmē, ka tas saskan ar nesen veikto pētījuma projektu “Windharrier – Interactions between hen harriers and wind turbines” (2012–2014) par konkrētiem jautājumiem attiecībā uz lauku lījām un vēja elektroenerģiju Īrijā, pieejams: <https://www.ucc.ie/en/forestecology/research/windharrier/>.

tādi pasākumi, kādi minēti c) punktā, nevar tikt uzskatīti par aizsardzības pasākumiem, kas ietilpst plānā vai projektā ar mērķi novērst vai mazināt jebkuru tiešu negatīvu ietekmi uz [dabas] teritorijas viengabalainību, lai nodrošinātu, ka šis plāns vai projekts negatīvi neietekmē teritorijas viengabalainību saskaņā ar Padomes Direktīvas 92/43/EEK (1992. gada 21. maijs) par dabisko dzīvotņu, savvaļas faunas un floras aizsardzību 6. panta 3. punktu.